

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 13 november 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 27 september 1946 dagtecknad proposition, nr 326, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Förordning

angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 17 §, 20 § 1—4 mom. och 22 § förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

17 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa skall utgiva understöd dels i form av ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, *dels ock i form av ett för barn utgående tillägg till daghjälp, benämnt barntillägg.*

Understöd må därjämte utgivas, *dels i form av ett för hustru utgående tillägg till daghjälp, benämnt hustrutillägg, dels ock såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostna-*

(Föreslagen lydelse:)

17 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa skall utgiva understöd dels i form av ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, *och dels i form av familjetillägg till daghjälpen. Familjetillägg utgöres av barntillägg samt, i den mån kassa så beslutat, maketillägg och husföreståndarinnetillägg. Beslut om utgivande av husföreståndarinnetillägg må meddelas endast av kassa, vari maketillägg utgår.*

¹ Senaste lydelse av 17 §, 20 § 4 mom. och 22 § se SFS 1941:494 samt av 20 § 1—3 mom. se SFS 1944:777.

(Gällande lydelse:)

der för tillträdande av arbete å annan ort.

I annan — — — erkänd arbetslöshetskassa.

2 mom. Barntillägg utgår — — — till modern.

Hustrutillägg utgår till försäkrad för äkta maka eller för frånskild hustru, beträffande vilken på av tillsynsmyndigheten föreskrivet sätt styrkes, att den försäkrade fullgör honom åliggande underhållsskyldighet. *Hustrutillägg* skall dock icke utgå, där maken eller den frånskilda hustrun har förvärvsarbete motsvarande tre dagar eller därutöver i veckan eller själv uppbär daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

3 mom. Daghjälp, barntillägg och *hustrutillägg* må, såvida omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

20 §.

1 mom. Såsom daghjälp — — — om dagen.

Daghjälp skall — — — lämnat medgivande.

Såsom familjeförsörjare skall anses den, som har försörjningsskyldig-

(Föreslagen lydelse:)

Understöd må därjämte utgivas såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostnader för tillträdande av arbete å annan ort.

Maketillägg utgår till medlem för make eller den, med vilken medlemmen varit gift och beträffande vilken på av tillsynsmyndigheten föreskrivet sätt styrkes, att medlemmen fullgör honom åliggande underhållsskyldighet. *Maketillägg* skall dock icke lämnas där den, för vilken sådant tillägg eljest skolat utgå, har förvärvsarbete motsvarande tre dagar eller därutöver i veckan eller själv uppbär daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

Till medlem, vilken icke är gift och ej heller uppbär maketillägg, utgår husföreståndarinnetillägg för kvinna som varaktigt har gemensam bostad med medlemmen och erhåller sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll. Beträffande husföreståndarinnetillägg skall vad i andra stycket andra punkten sägs äga motsvarande tillämpning, därvid dock hushållsarbete i medlemmens hem icke skall räknas som förvärvsarbete.

3 mom. Daghjälp och familjetillägg må, såvida omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

20 §.

Såsom familjeförsörjare skall anses medlem som har försörjnings-

(Gällande lydelse:)

het mot *make* eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

2 mom. *Beträffande barntilläggs och hustrutilläggs belopp gäller vad därom särskilt stadgas.*

I daghjälp, *barntillägg* och *hustrutillägg* må icke tillhopa utbetalas högre belopp för dag än som svarar mot fyra femtedelar av den i 1 mom. första stycket angivna arbetsförtjänsten; dock att i fall, då antalet barn, för vilka *barntillägg* enligt 17 § 2 mom. skola utgå, överstiger två, det sammanlagda understödsbeloppet må uppgå till högst nio tiondelar av sagda arbetsförtjänst. Måste understödet på grund härav minskas, skall först *hustrutillägget* samt därefter, om det erfordras, jämväl *barntillägget* nedsättas eller helt innehållas. *Barntillägg* och *hustrutillägg* må utgå, även om summan av daghjälp och tillägg överstiger sju kronor om dagen.

3 mom. Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må daghjälp, *barntillägg* och *hustrutillägg* till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till den andel av arbetsförtjänsten, varom i 1 och 2 mom. sägs.

Kassa äger — — — tillförsäkrade

(Föreslagen lydelse:)

skyldighet mot *den, med vilken medlemmen är eller varit gift*, eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant *eller som äger uppbära husföreståndarinnetillägg.*

2 mom. *Barntillägg utgör en krona om dagen för varje barn, för vilket sådant tillägg skall utgå. Maketillägg och husföreståndarinnetillägg utgöra vardera en krona 25 öre om dagen.*

I daghjälp och *familjetillägg* må icke tillhopa utbetalas högre belopp för dag än som svarar mot fyra femtedelar av den i 1 mom. första stycket angivna arbetsförtjänsten; dock att i fall, då antalet barn, för vilka *barntillägg* enligt 17 § 2 mom. skola utgå, överstiger två, det sammanlagda understödsbeloppet må uppgå till högst nio tiondelar av sagda arbetsförtjänst. Måste understödet på grund härav minskas, skall först *maketillägget* eller *husföreståndarinnetillägget* samt därefter, om det erfordras, jämväl *barntillägget* nedsättas eller helt innehållas. *Familjetillägg* må utgå, även om summan av daghjälp och tillägg överstiger sju kronor om dagen.

3 mom. Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må daghjälp och *familjetillägg* till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till den andel av arbetsförtjänsten, varom i 1 och 2 mom. sägs.

daghjälpen.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

4 mom. Erkänd arbetslöshetskassa — — — är vanligt.

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall vid driftinskränkning det antal dagar under varje vecka, för vilka *han* eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med en; *dock att tillsynsmyndigheten äger för viss kassa medgiva, att begränsningen av understödsrätten skall tillämpas endast i det fall, då arbetsgivaren i förväg kungjort plan för arbetets fortsätta bedrivande.*

Den i — — — — — — — — — —

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall vid driftinskränkning det antal dagar under varje vecka, för vilka *medlem* eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med en. *Då skäl därtill äro, må dock tillsynsmyndigheten i den omfattning och för den tid myndigheten bestämmer medgiva viss kassa befrielse från skyldigheten att tillämpa sagda begränsning av understödsrätten.*

— tjugufyra dagar.

22 §.

Daghjälp må icke utgå till medlem för någon dag, med mindre *han* under nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar och för dessa dagar företett intyg, som i 19 § sägs. Vid tillämpning härav må hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då av annan orsak understöd ej kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader samt den tid, inom vilken karenstiden må beräknas, ej må bestämmas längre än till sex månader. Vad i första stycket sägs skall jämväl äga giltighet.

Vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid skall icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp,

22 §.

Daghjälp må icke utgå till medlem, *förrän han* under en tid av högst tjuguen dagar varit arbetslös under sex dagar (*karenstid*) och för dessa dagar företett intyg, som i 19 § sägs. Vid tillämpning härav må hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då av annan orsak understöd ej kunnat utgå. *För de dagar, som utgöra karenstid, må daghjälp icke utgivas.*

Erkänd arbetslöshetskassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader samt den tid, inom vilken karenstiden må beräknas, ej må bestämmas längre än till sex månader. Vad i första stycket sägs skall jämväl äga giltighet, *därvid skall iakttagas att den där föreskrivna karenstiden av sex dagar skall ligga inom de tjuguen dagar, som infallit närmast före den första dag, för vilken daghjälp utgives.*

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

erhåller arbete för högst tjugufyra dagar, på grund av sjukdom, barnsörd, värnpliktstjänstgöring, beivrande under högst sex månader av kurs, vartill bidrag utgår från staten, landsting eller kommun, eller kurs, vilken tillsynsmyndigheten förklarar skola jämföras med kurs som nyss nämnts, eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i denna paragraf meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp eller

avvisar erbjudet lämpligt arbete och till följd härav enligt bestämmelserna i 15 § första stycket avslänges från understöd

samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Där i annat fall än i nästföregående stycke sägs medlem, som är berättigad till daghjälp, icke kan för någon av sju på varandra följande dagar, söndagar oräknade, förete intyg, som i 19 § avses, skall ny karenstid börja löpa.

Innesluter understödsförening, som antages eller antagits till erkänd arbetslöshetskassa, medlemmar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid de i andra stycket omnämnda tider ej må överskridas samt vad i första stycket sägs skall äga giltighet, eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understödstiden under loppet av tolv på varandra följande månader skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

Innesluter understödsförening, som antages eller antagits till erkänd arbetslöshetskassa, medlemmar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid de i andra stycket omnämnda tider ej må överskridas samt vad i andra stycket *andra punkten* sägs skall äga giltighet, eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understödstiden under loppet av tolv på varandra följande månader skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1947; dock äger tillsynsmyndigheten föreskriva, att beträffande viss kassa förordningen skall tillämpas från tidigare tidpunkt under 1947. Genom förordningen upphäves förordningen den 15 december 1944 (nr 778) angående beloppet av barntillägg och hustrutillägg enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

2) Förordning

angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 7 §§ förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

1 §.

Statsbidrag, som avses i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa såsom daghjälpbidrag, *barntilläggsbidrag* och förvaltningsbidrag *samt, där kassa beslutat att hustrutillägg skall utgå, såsom hustrutilläggsbidrag.*

Statsbidrag, som avses i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa såsom daghjälpbidrag, *familjetilläggsbidrag* och förvaltningsbidrag.

2 §.

2 §.

Daghjälpbidrag utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för *understöd vid arbetslöshet* under tid av året, då antagande till erkänd ar-

Daghjälpbidrag utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för *daghjälp* under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa

¹ Senaste lydelse av 1 och 2 §§ se SFS 1941: 495 samt av 7 § se SFS 1943: 186.

(Gällande lydelse:)

betslöshetskassa varit gällande. Procenttalet bestämmes i förhållande till antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

Barntilläggsbidrag och hustrutilläggsbidrag utgå för kalenderår med belopp, motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för *barntillägg och hustrutillägg* under året.

7 §.

Statsbidrag utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan. Kassa må dock efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å kvartalet. När särskilda skäl därtill äro må efter tillsynsmyndighetens beprövande efter varje kvartals slut till kassa utbetalas intill hela beloppet av det *statsbidrag*, som belöper å *kassans utgifter för barntillägg och hustrutillägg* under kvartalet, samt intill nio tiondelar av medlemsbidrag och daghjälpbidrag, som skäligen kunna antagas belöpa å kvartalet.

(Föreslagen lydelse:)

varit gällande. Procenttalet bestämmes i förhållande till antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

Familjetilläggsbidrag utgår för kalenderår med belopp, motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för *familjetillägg* under året.

7 §.

Statsbidrag utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan. Kassa må dock efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å kvartalet. När särskilda skäl därtill äro må efter tillsynsmyndighetens beprövande efter varje kvartals slut till kassa utbetalas intill hela beloppet av det *familjetilläggsbidrag*, som belöper å kvartalet, samt intill nio tiondelar av medlemsbidrag och daghjälpbidrag, som skäligen kunna antagas belöpa å kvartalet.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1947, dock skall, där tillsynsmyndigheten föreskrivit att beträffande viss kassa förordningen den _____ 1946 (nr _____) angående ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall tillämpas från tidigare tidpunkt, jämväl denna förordning lända till efterrättelse från samma tidpunkt.

3) Förordning

angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen den 15 december 1944 om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse:)

2 §.

Vad i 20 § 1—3 mom. förordningen om erkända arbetslöshetskassor stadgas därom, att daghjälp jämte i förekommande fall därå utgående *hustrutillägg och barntillägg* icke må utgivas till högre belopp än som svarar mot viss del av i nämnda moment angiven arbetsförtjänst, skall äga tillämpning jämväl å kristillägg. Måste understöd på grund härav minskas, skall kristillägget nedsättas eller innehållas före annat tillägg.

(Föreslagen lydelse:)

2 §.

Vad i 20 § 1—3 mom. förordningen om erkända arbetslöshetskassor stadgas därom, att daghjälp jämte i förekommande fall därå utgående *familjetillägg* icke må utgivas till högre belopp än som svarar mot viss del av i nämnda moment angiven arbetsförtjänst, skall äga tillämpning jämväl å kristillägg. Måste understöd på grund härav minskas, skall kristillägget nedsättas eller innehållas före annat tillägg.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1947, dock skall, där tillsynsmyndigheten föreskrivit att beträffande viss kassa förordningen den 1946 (nr) angående ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall tillämpas från tidigare tidpunkt, jämväl denna förordning lända till efterrättelse från samma tidpunkt.

¹ Jfr SFS 1946: 331

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft två i anledning av densamma inom andra kammaren väckta motioner, nämligen nr 562 av herr *Lindberg* och nr 569 av herrar *Persson* i Norrby och *Pettersson* i Dahl.

Motionärernas yrkanden återgivnas i det följande (s. 17 och 25).

Beträffande de skäl som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen ävensom i fråga om de skäl motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionerna.

Inledning.

Gällande bestämmelser. Enligt *förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor* (ändrad genom förordningar nr 151/1936, 227/1937, 99/1938, 494/1941, 185/1943, 405/1944, 777/1944 och 332/1946) är medlem av sådan kassa vid arbetslöshet berättigad till understöd av kassan enligt i förordningen närmare angivna bestämmelser. Till erkänd arbetslöshetskassa utgår statsbidrag enligt *förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor* (ändrad genom förordningar nr 228/1937, 495/1941 och 186/1943). Vid behandlingen av de olika spörsmål om författningsändringar, som upptagas till övervägande i det följande, kommer redogörelse att lämnas för innehållet i de bestämmelser i förordningarna, vilka äro av intresse i förevarande sammanhang.

Framställning om författningsändringar. Vid sammanträde den 23 oktober 1945 med representanter för de erkända arbetslöshetskassorna m. fl. uppdrogs åt särskilt utsedda delegerade att utarbete förslag till vissa förändringar i gällande bestämmelser angående erkända arbetslöshetskassor. I enlighet med samtidigt gjord hemställan beslöto landsorganisationen i Sverige och tjänstemännens centralorganisation att utse delegerade för att biträda vid uppdragets fullgörande. Härtill utsågos av landsorganisationen dess kassör Axel Strand och av tjänstemännens centralorganisation dess direktör Valter Åman. Med skrivelse den 18 december 1945 ha de delegerade — vilka utgjorts av kassaföreståndaren i svenska metallindustriarbetareförbundet Ernst Ohlsson, ombudsmannen i svenska gjutareförbundet Oskar Berg, kassören i svenska beklädnadsarbetareförbundet Gunnar Christell, kassören i svenska målareförbundet Abraham Bergvall, kassören i försvarsverkens civila personals förbund Helga Johansson, kassaföreståndaren i svenska textilarbetareförbundets erkända arbetslöshetskassa Ernst Rosenlund och ombudsmannen i svenska transportarbetareförbundet John Christensson — jämte Strand och Åman till Kungl. Maj:t inkommit med förslag till vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor m. m.

I framställningen har anförts, att erfarenheterna under de senaste åren vid den praktiska tillämpningen av lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkring givit vid handen, att vissa förbättringar av förmånerna vore påkallade ur de försäkrades synpunkt. De ändringar i lagstiftningen som de delegerade på grund därav funnit påkallade gå i huvudsak ut på införande av ett mera allsidigt familjetillägg än de nuvarande barn- och hustrutilläggen, uppmjukning av bestämmelserna om understöd vid s. k. korttidsarbete, viss mildring av karensreglerna samt upphävande av den nuvarande begränsningen av statsbidraget till daghjälp.

Yttranden. Över förslaget ha efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, socialstyrelsen, statens arbetsmarknadskommission, socialvårdskommittén, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen och tjänstemännens centralorganisation. Socialstyrelsen har vid sitt yttrande fogat protokoll vid sammanträde den 17 januari 1946 med nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. För innehållet i dessa yttranden, såvitt de avse förslaget i allmänhet, redogöres å s. 11 och 12 i propositionen.

Föredraganden, statsrådet Mossberg, har i propositionen anförts:

»Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår ha delegerade för de erkända arbetslöshetskassorna m. fl. framlagt förslag till vissa partiella reformer av arbetslöshetsförsäkringen. I några av de remissyttranden, som avgivits över framställningen, har man — under hänvisning till angelägenheten av att icke föregripa socialvårdskommitténs pågående utredning angående arbetslöshetsförsäkringens framtida ordnande — ifrågasatt lämpligheten av att nu genomföra ändringar i gällande lagstiftning på området. Även om resultatet av socialvårdskommitténs utredning skulle komma att framläggas förhållandevis snart, måste det emellertid i varje fall beräknas komma att dröja avsevärd tid innan en på grundval av utredningen byggd, mera genomgripande reform av arbetslöshetsförsäkringen kan börja tillämpas. Enligt min mening bör man därför icke avstå från att redan nu bereda de försäkrade sådana förbättringar av försäkringsskyddet, vilka finnas särskilt angelägna. Det är självfallet att man vid en dylik partiell och i viss mån provisorisk revision bör gå fram med försiktighet så att icke resultatet av den inom socialvårdskommittén pågående utredningen föregripes. Då en del av de delegerades förslag synas vara väl motiverade och ett genomförande av dem knappast kan försvåra förverkligandet av en på socialvårdskommitténs utredningsarbete grundad reform, anser jag att de delegerades framställning utan uppskov bör upptagas till övervägande. Det torde vara lämpligt att behandla de i framställningen berörda frågorna var för sig.»

Familjetillägg.

Gällande bestämmelser. Enligt 17 § arbetslöshetskasseförordningen utgår understöd från erkänd arbetslöshetskassa dels i form av daghjälp ävensom hjälp till täckande av rese- och flyttningskostnader för tillträdande av arbete å annan ort, dels ock i form av barn tillägg och hustrutillägg. Sistnämnda slag av understöd — vilka infördes genom författningsändring 1941 — utgå icke självständigt utan endast i samband med daghjälp. Hustrutillägg är icke obligatoriskt utan utgår endast i kassa som beslutat införa sådant tillägg; för närvarande utgives dock hustrutillägg av samtliga kassor. Daghjälp utgår ej för söndag och ej heller för annan helgdag, med mindre medlemmen var arbetslös nästföregående eller efterföljande vardag, eller för dag, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning. Såsom villkor för rätten till understöd gäller i princip, att medlemmen den dag, för vilken understöd skall utgå, hos arbetsförmedlingsorgan sökt arbete.

Daghjälpens belopp skall enligt 20 § i regel utgöra minst två och högst sju kronor. Såsom daghjälp må ej utgivas mer än som svarar mot för familjeförsörjare fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse. Såsom familjeförsörjare anses i förordningen den som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant. Är den arbetslöse berättigad till barn tillägg för mera än två barn, må det sammanlagda understödsbeloppet uppgå till nio tiondelar av sådan arbetsförtjänst som nyss sagts. Barn tillägg och hustrutillägg må utgå även om summan av daghjälp och tillägg överstiger sju kronor om dagen. Rörande barn tilläggens och hustrutilläggens belopp äro bestämmelser meddelade i särskild förordning den 15 december 1944 (nr 778).

Barntillägg utgår med en krona om dagen för kassamedlems barn eller adoptivbarn under 16 år. Om barnet icke är kyrkoskrivet hos den försäkrade, måste denne styrka fullgjord underhållsskyldighet gentemot barnet. I förekommande fall är gift försäkrad berättigad till barntillägg även för den andra makens barn i tidigare gifte eller utom äktenskap. Beträffande ett och samma barn får tillägg dock icke i något fall beräknas för mer än en person, med företrädesrätt för fadern, om båda makarna enligt huvudregeln skulle vara berättigade till tillägg för barnet.

Hustrutillägg utgår med en krona 25 öre om dagen för äkta maka eller för frånskild hustru, för den senare dock endast där det styrkes, att den försäkrade fullgör honom åliggande underhållsskyldighet gentemot henne. Därest maken eller den frånskilda hustrun antingen har eget förvärvsarbete

under minst tre dagar i veckan eller själv uppbär understöd från erkänd arbetslöshetskassa, utgår icke hustrutillägg.

Framställningen. De delegerade för de erkända arbetslöshetskassorna m. fl. ha i sin förut omnämnda framställning anfört, att en förstärkning av försäkringsskyddet vore påkallad bland annat för att ur rättvisesynpunkt tillförsäkra kassamedlemmarna ett mera allsidigt familjetillägg än de nuvarande barn- och hustrutilläggen. Vägande anmärkningar kunde riktas mot att vid arbetslöshet endast manlig kassamedlem skulle äga utfå föreskrivet tillägg till daghjälpens på grund av föreliggande försörjningsskyldighet mot make. Med hänsyn bland annat till den försörjningsplikt mot mannen, som enligt fattigvårdslagen åvilade hustru, syntes gift kvinna, som tillhörde erkänd arbetslöshetskassa, böra beredas möjlighet att utfå tillägg till daghjälpens för make, vilken till följd av arbetslöshet, sjukdom eller dylikt icke kunde bidra till familjens uppehälle. I enlighet härmed borde det nuvarande hustrutillägget i princip göras ömsesidigt. Enligt de delegerades mening borde dock tillägg icke i något fall utgå för frånskild man. I samband med införande av tillägg för mannen — vilket tillägg i likhet med det nuvarande hustrutillägget icke syntes böra göras obligatoriskt för kassorna — borde den hittillsvarande benämningen hustrutillägg ersättas med en för båda slagen av tillägg gemensam benämning, m a k e t i l l ä g g. Detta tillägg borde utgå med samma belopp som det nuvarande hustrutillägget eller med en krona 25 öre om dagen. Statsbidrag till maketillägget förutsattes komma att, liksom till hustrutillägget, utgå med 75 procent.

I framställningen har vidare förordats en utvidgning av rätten att erhålla maketillägg att avse även vissa fall, då ogift kassamedlem hade h u s f ö r e s t å n d a r i n n a eller hushållerska eller eljest på mera varaktigt sätt sammanbodde med ogift kvinna. Tillfälliga förbindelser borde däremot icke komma i fråga. För att tillgodose detta önskemål och även ur praktisk kontrollsynpunkt vore det nödvändigt att i en eller annan form begränsa bestämmelsernas räckvidd. Under behandlingen av detta spörsmål hade ifrågasatts den möjligheten att tillägg skulle utgå endast i sådana fall, då kvinnan svarade för vården av kassamedlemmens eller hans och kvinnans gemensamma hemmavarande barn. Rätt till maketillägg i här förevarande fall skulle alltså föreligga endast vid varaktigt samboende, då tillika minderåriga barn inginge i hushållet. Detta ansågs emellertid vara att gå för långt, då det innebure möjligheter till orättvisor i vissa fall. Delegerade hade därför stannat vid att förorda, att maketillägg i dylika fall finge utgå då kvinnan vore kyrkoskriven hos den försäkrade.

De delegerade ha därjämte föreslagit införandet av f ö r ä l d r a t i l l ä g g i vissa fall.

Beträffande innehållet i remissyttrandena i denna del får utskottet hänvisa till s. 15—26 i propositionen.

Föredraganden har såvitt nu är i fråga anfört:

»Enligt nuvarande bestämmelser kan gift kvinnlig medlem i erkänd arbetslöshetskassa icke för sin man erhålla någon förmån motsvarande det hustrutillägg, som utgår till manlig medlem. De delegerades förslag att — genom hustrutilläggets omformande till ett m a k e t i l l ä g g — kvinnliga medlemmar i detta hänseende i princip böra likställas med manliga har vunnit nästan enhällig anslutning i remissyttrandena. Socialvårdskommittén, som delar de delegerades uppfattning, har emellertid ansett frågan böra anstå för att upptagas i ett större sammanhang i syfte att på detta område uppnå enhetliga bestämmelser inom olika grenar av den samhällseliga hjälpverksamheten. Det synes dock uppenbart att en provisorisk reform av familjetilläggen inom arbetslöshetsförsäkringen ej behöver nämnvärt försvåra ett framtida införande av enhetliga regler om familjetillägg. Då därtill kommer att det av principiella och icke minst av psykologiska skäl måste anses synnerligen önskvärt att den nu existerande skillnaden mellan manliga och kvinnliga medlemmars rättigheter på detta område avlägsnas, vill jag förorda att detta sker redan nu.

Enligt nu gällande bestämmelser kan manlig medlem erhålla maketillägg även för frånskild hustru, som han fullgör underhållsskyldighet mot. Enligt de delegerades mening skulle däremot maketillägg icke utgå till kvinnlig medlem i motsvarande fall. Även om det mera sällan förekommer att en kvinna har försörjningsplikt mot sin frånskilde man, anser jag i likhet med socialstyrelsen att det av principiella skäl är angeläget att det icke heller i detta hänseende göres någon skillnad mellan manliga och kvinnliga försäkrade. I enlighet med det anförda föreslår jag, att det nuvarande hustrutillägget utbytes mot ett maketillägg som skall utgå under fullständigt enahanda förutsättningar till kvinnlig medlem som till manlig.

Beträffande hustrutillägg gäller för närvarande den inskränkningen, att tillägg icke utgår för maka eller frånskild hustru, som har förvärvsarbete motsvarande tre dagar i veckan eller därutöver eller själv uppbär daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa. Enligt de delegerades förslag skulle motsvarande inskränkningar gälla i fråga om maketillägg. Vissa remissinstanser ha emellertid föreslagit ytterligare inskränkningar i rätten till maketillägg, vilka huvudsakligen skulle avse att förhindra att tillägg utgår för person som redan i annan form erhåller understöd av samhället. Socialvårdskommittén har sålunda ansett, att tillägg ej borde utgå för make, som uppbär understöd från den sociala olycksfallsförsäkringen eller folkpension eller, sedan allmän sjukförsäkring genomförts, sjukpenning från denna försäkring. En liknande princip har hävdats av socialstyrelsen.

Otvivelaktigt tala vissa skäl för de av socialstyrelsen och socialvårdskommittén ifrågasatta inskränkningarna i rätten till maketillägg. Samma skäl kunna emellertid åberopas till stöd för att understöd från annan socialförsäkringsgren bör inverka på daghjälp, något som nu icke är fallet. Dessa

båda frågor torde böra prövas samtidigt. Spörsmålen synas mig emellertid vara av den art, att de icke lämpligen kunna lösas i förevarande sammanhang utan böra upptagas av socialvårdskommittén vid dess fortsatta utredningsarbete. Enligt min mening är det försvarligt att i avbidan på resultatet härav låta maketillägg — i likhet med vad för närvarande gäller beträffande hustrutillägg — utgå även i de fall då maken till en del eller, undantagsvis, helt är tillgodosedd genom andra samhällliga understödsformer. I detta sammanhang vill jag erinra om att för arbetslöshetsförsäkringen, så som den för närvarande är utformad, gälla överförsäkringsregler, enligt vilka summan av daghjälp och tillägg alltid kommer att understiga medlemmens normala arbetsinkomst.

Med hänsyn till det anförda kan jag för min del icke för närvarande förorda införande av ytterligare inskränkningar i rätten till maketillägg. I anslutning till vad som anförts i ett remissyttrande — det av socialstyrelsen avgivna — vill jag i detta sammanhang framhålla att, vid tillämpning av regeln om att tillägg icke skall utgå för make som utför förvärvsarbete i viss omfattning, med sådant arbete givetvis måste likställas semester och sjukledighet med sjuklön. Någon särskild författningsföreskrift härom torde icke erfordras.

Det föreslagna maketillägget synes liksom det nuvarande hustrutillägget icke böra göras obligatoriskt; införande av maketillägg får alltså bero på beslut från kassans sida. De delegerade ha förutsatt, att maketillägget liksom det nuvarande hustrutillägget skall utgöra en krona 25 öre om dagen samt att statsbidrag beträffande maketillägg skall utgå efter samma grunder som till hustrutillägg, nämligen med 75 procent. Till de delegerades förslag i dessa delar — mot vilket någon erinran icke framställts i yttrandena — vill jag lämna min anslutning.

Jag övergår härefter till frågan om införande av tillägg för husföreståndarinna. Enligt min mening är ett dylikt tillägg påkallat främst då husföreståndarinnan har omvårdnaden om medlemmens minderåriga barn. Att i sådant fall husföreståndarinetillägg bör utgå har också allmänt förordats i remissyttrandena. Emellertid synes det skäligt, att tillägg för husföreståndarinna i vissa fall utgår även om minderåriga barn ej finnas i hemmet, t. ex. då en medlem sedan längre tid tillbaka under äktenskapsliknande förhållanden sammanlever med en kvinna, som sköter hans hushåll, eller då en änklings utan minderåriga barn anställt en husföreståndarinna för att kunna ha kvar eget hushåll. Jag håller därför före att det icke bör uppställas som ett oeftergivligt villkor för sådant tillägg att minderårigt barn finnes i hemmet.

Vid utformningen av de närmare villkoren för husföreståndarinetillägget måste man å ena sidan söka i görligaste mån skapa garantier mot missbruk av försäkringen och å andra sidan undvika alltför tyngande kontrollföreskrifter. Självfallet bör tillägg icke utgå för kvinna, med vilken en medlem

lever i en tillfällig förbindelse. Ej heller synes det lämpligt att låta tillägg utgå för hushållerska, som icke har sin bostad hos den försäkrade; i sådana fall skulle det nämligen ofta vara svårt för kassorna att utöva erforderlig kontroll till förekommande av missbruk av försäkringen. En förutsättning för erhållande av tillägg bör därför vara, att kvinnan varaktigt har gemensam bostad med den försäkrade. I syfte att erhålla en enkel kontrollregel ha de delegerade föreslagit, att kvinnan skall vara kyrkoskriven hos den försäkrade för att tillägg skall kunna utgå. Enligt min mening bör man icke uppställa en sådan ovillkorlig regel, utan möjlighet bör finnas att på annat sätt styrka, att varaktigt sammanboende föreligger. En annan sak är att kassorna i regel torde kunna godtaga ett intyg om kyrkoskrivning hos den försäkrade som bevis för att sammanboendet har varaktig karaktär; i varje fall synes sådant intyg böra kunna tillerkännas vitsord där kyrkoskrivningen skett ej alltför kort tid före arbetslöshetens inträde.

Ifrågavarande tillägg synes vidare böra utgå endast i sådana fall, där den försäkrade svarar för försörjningen av husföreståndarinnan. Jag finner därför i likhet med socialstyrelsen att som villkor för tillägg — utöver krav på varaktigt sammanboende — bör föreskrivas, att kvinnan har sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll. Såsom socialstyrelsen föreslagit bör detta förhållande styrkas genom intyg enligt de närmare föreskrifter tillsynsmyndigheten meddelar. Till följd av detta villkor torde efter folkpensionsreformens ikraftträdande tillägg endast undantagsvis komma att utgå, om kvinnan uppbär folkpension.

Enligt de delegerades förslag skulle endast manlig kassamedlem kunna få tillägg för husföreståndarinna. Även om frågan icke torde ha någon större praktisk betydelse anser jag dock — i likhet med socialstyrelsen och socialvårdskommittén — principiella skäl tala för att kvinnlig medlem även i detta hänseende likställes med manlig. Tillägg bör alltså enligt min mening utgå exempelvis till en änka med minderåriga barn, vilken anställt en kvinna för att sköta barnen och hushållet.

Ingen bör samtidigt äga uppbära både maketillägg och husföreståndarinnetillägg. Det synes lämpligt att i överensstämmelse med vad de delegerade föreslagit föreskriva, att husföreståndarinnetillägg aldrig skall kunna utgå till gift försäkrad, även om han undantagsvis skulle ha husföreståndarinna. Som förutsättning för frånskilds rätt till husföreståndarinnetillägg torde böra gälla, att han icke faktiskt uppbär maketillägg för sin frånskilda make. I sistnämnda fall kommer alltså i viss mån att föreligga en valrätt mellan maketillägg och husföreståndarinnetillägg.

De inskränkningar som skola förekomma i fråga om rätt till maketillägg torde böra erhålla motsvarande tillämpning beträffande husföreståndarinnetillägget. Enär tillägg skall kunna utgå även i de fall där ett verkligt anställningsförhållande föreligger, måste emellertid i författningstexten angivas, att hushållsarbete i medlemmens hem icke räknas som förvärvsarbete.

Nyssberörda inskränkningar komma uppenbarligen att få ringa praktisk betydelse i fråga om tillägg för en husföreståndarinna på grund av det primära villkoret att hon skall ha sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll.

Husföreståndarinnetillägget torde liksom maketillägget böra vara fakultativt. En förutsättning för införande av husföreståndarinnetillägg bör givetvis vara att maketillägg utgår i kassan. Beträffande husföreståndarinnetilläggets belopp och statsbidrag till detsamma torde enahanda bestämmelser böra gälla som i fråga om maketillägget.»

Sedan föredraganden förklarat sig icke kunna biträda de delegerades förslag att införa ett föräldratillägg, har han vidare anfört:

»De föreslagna reglerna om maketillägg och husföreståndarinnetillägg medföra vissa ändringar i 17 § arbetslöshetskasseförordningen samt i förordningarna om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor och om kristillägg å daghjälp från sådana kassor. Det synes lämpligt att införa begreppet familjetillägg som en gemensam benämning för barntillägg, maketillägg och husföreståndarinnetillägg. Bestämmelserna om barntilläggs och hustrutilläggs belopp återfinnas för närvarande i en särskild förordning (SFS 1944: 778). Det synes vara mest praktiskt att i stället för att ersätta denna förordning med en ny förordning om familjetilläggs belopp införa i detta hänseende erforderliga bestämmelser i 20 § 2 mom. arbetslöshetskasseförordningen. Såsom socialstyrelsen påpekat torde införandet av husföreståndarinnetillägg böra medföra en sådan utvidgning av familjeförsörjningsbegreppet i 20 § 1 mom. tredje stycket, att den som är berättigad till husföreståndarinnetillägg kommer att räknas såsom familjeförsörjare vid överförsäkringsreglernas tillämpning.»

I *motionen II: 569* har anförts följande:

Det framstår som nödvändigt att skapa garantier mot missbruk av försäkringen vid utformningen av de närmare villkoren för husföreståndarinnetillägget. Förutsättning för erhållande av tillägg bör sålunda vara, att kvinnan varaktigt har gemensam bostad med den försäkrade. De delegerade, som utarbetat föreliggande förslag, ha i syfte att erhålla en enkel kontrollregel förordnat, att kvinnan skall vara kyrkoskriven hos den försäkrade för att tillägg skall kunna utgå. Föredragande statsrådet förklarar emellertid, att en sådan ovillkorlig regel icke bör uppställas utan att möjlighet bör finnas att på annat sätt styrka att varaktigt sammanboende föreligger. Dock har föredraganden icke förebragt några verkliga motiv för sin ståndpunkt att frångå de delegerades förslag i detta avseende. Föredragande statsrådet föreslår ej heller någon annan regel, varigenom på ett enkelt sätt kan konstateras att sammanboendet har varaktig karaktär. Starka skäl tala därför för att kvinnans kyrkoskrivning hos den försäkrade bör krävas för att tillägg för husföreståndarinna skall kunna utgå. Endast på så sätt kan den kontroll mot missbruk av försäkringen skapas, som dock måste vara av väsentlig betydelse i här berörda fall.

Även på en annan punkt har föredraganden företagit ändring i de delegerades förslag. Dessa ha föreslagit, att endast manlig medlem i arbetslöshetskassa skall kunna få tillägg till husföreståndarinna. Föredragande statsrådet anser emellertid av principiella skäl, att kvinnlig medlem även i detta hänseende jämställas med manlig. Husföreståndarinnetillägg skall alltså enligt propositionen utgå exempelvis till en änka med minderåriga barn, vilken anställt en kvinna för att sköta barnen och hushållet. Även om denna bestämmelse måhända inte får någon större praktisk betydelse, torde den dock i enstaka fall kunna leda till konsekvenser, som knappast äro avsedda. Man får dock förutsätta, att den kvinnliga kassamedlemmen i händelse av arbetslöshet själv bör kunna sköta hem och barn utan hjälp av utomstående. Av denna anledning bör tillägg för husföreståndarinna i enlighet med de delegerades förslag endast utgå till manlig kassamedlem.

Motionen utmynnar i en hemställan, att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte beakta de synpunkter, som i motionen anförts.

Såsom av det ovan anförda framgår föreslås i propositionen, att erkänd arbetslöshetskassa skall kunna utgiva ett husföreståndarinnetillägg till medlem, vilken icke är gift och ej heller uppbär maketillägg.

Utskottet.

Förutsättning för dylikt tillägg skall vara, att den kvinna för vilken tillägget må utgå varaktigt har gemensam bostad med medlemmen och erhåller sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll.

Ur rättvisesympunkt skulle det otvivelaktigt vara lämpligast att icke såsom villkor för husföreståndarinnetillägg uppställa, att husföreståndarinnan varaktigt har gemensam bostad med den försäkrade. Särskilt i tider av svår bostadsbrist kan det inträffa, att medlem, som är nödsakad att ha husföreståndarinna, icke kan bereda henne bostad hos sig. Om såsom villkor för husföreståndarinnetillägg uppställdes allenast att kvinnan erhåller sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll, skulle emellertid kassorna ställas inför alltför stora kontrollsvårigheter. Med hänsyn härtill är sistnämnda villkor icke tillräckligt. Kontrollsvårigheterna skulle naturligtvis i väsentlig grad minskas, om i enlighet med förslaget i motionen II: 569 såsom förutsättning för tillägget uppställdes, att kvinnan vore kyrkoskriven hos den försäkrade. Därest emellertid villkoret att kvinnan varaktigt skulle ha gemensam bostad med den försäkrade utbyttes mot ett villkor om gemensam kyrkoskrivning, finge för att tillägget ej skulle utgöra en lockelse till missbruk föreskrivas, att kyrkoskrivningen skulle ha ägt rum viss icke alltför kort tid före arbetslöshetens inträdande. Ett på dylikt sätt utformat villkor skulle dock stundom kunna leda till mindre tillfredsställande resultat. I vissa fall kan otvivelaktigt husföreståndarinnetillägget vara synnerligen väl motiverat även om nämnda villkor ej uppfyllts. Såsom exempel kan nämnas det fall att den försäkrade vid sin hustrus frånfälle plötsligt ställes inför nödvändigheten att anställa husföreståndarinna för vården av minderåriga barn.

Vid nu angivna förhållanden finner sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts förslag i här förevarande hänseende. Utskottet förutsätter, att tillsynsmyndigheten utfärdar anvisningar till ledning för kassorna vid tillämpningen av det föreslagna stadgandet.

I fråga om rätt till tillägg för husföreståndarinna skall enligt Kungl. Maj:ts förslag skillnad icke göras mellan manlig och kvinnlig medlem. Tillägg skall sålunda kunna utgå exempelvis till en änka med minderåriga barn, vilken anställt en kvinna för att sköta barnen och hushållet. I motionen II: 569 hemställes, att tillägg skall kunna utgå endast till manlig medlem. Motionärerna framhålla, att en kvinnlig medlem i händelse av arbetslöshet själv bör kunna sköta hem och barn utan hjälp av utomstående. Såsom socialvårdskommittén anført i sitt i ärendet avgivna remissyttrande skulle emellertid detta förutsätta att medlemmen vid arbetslöshetens inträde skulle få avskeda husföreståndarinnan, vilket skulle medföra ökade svårigheter för medlemmen att antaga nytt arbete, enär hon för att kunna tillträda ny arbetsanställning måste anskaffa ny hushållerska. Vad motionärerna i förevarande hänseende anført synes utskottet därför icke böra föranleda ändring av Kungl. Maj:ts förslag.

Korttidsreglerna.

Gällande bestämmelser. Enligt 20 § 4 mom. arbetslöshetskasseförordningen äger kassa i sina stadgar föreskriva, att daghjälp icke må utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han förlöpande är anställd, har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt. Har sådan föreskrift icke meddelats, *skall* vid driftinskränkning det antal dagar under varje vecka, för vilka kassamedlemmen eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med en. Tillsynsmyndigheten — socialstyrelsen — äger dock för viss kassa medgiva att denna begränsning av understödsrätten vid driftinskränkning skall tillämpas endast i fråga om s. k. organiserat korttidsarbete, vid vilket arbetsgivaren i förväg kungjort plan för arbetets fortsatta bedrivande. Begränsningen skall vidare icke ske efter en arbetsperiod, som överstiger 24 dagar. Det är vidare att märka, att bestämmelsernas avfattning gör, att någon inskränkning av understödsrätten icke gäller i det fall, då en försäkrad har tillfälliga kortvariga arbeten hos olika arbetsgivare. Slutligen må framhållas, att inget som helst understöd utgår då arbetstidsförkortning sker i form av minskning med en eller flera timmar av arbetstiden för dag.

Innehållet i de delegerades framställning i denna del samt vad i remissyttrandena anförts i förevarande hänseende återgives å s. 31—38 i propositionen.

Föredraganden har i detta avsnitt anfört:

»De delegerade ha föreslagit, att den nu i visst avseende föreskrivna *skyldigheten* för kassorna att tillämpa korttidsavdrag — d. v. s. att vid partiell arbetslöshet till följd av driftinskränkning i regel minska det antal dagar, för vilka daghjälp eljest skolat utgå, med en dag i veckan — ersättes med en bestämmelse som medger kassa *rätt* att i sina stadgar införa begränsning av understödsrätten vid korttidsarbete. Jag finner i likhet med de delegerade och flertalet remissorgan vägande skäl tala för en uppmjukning av den nu gällande regeln. Särskilt har framhållits, att kassamedlemmarna allmänt uppfattade korttidsavdraget som en orättvis inskränkning i rätten att för varje arbetslös dag erhålla kompensation för inkomstbortfallet samt att det till stöd för korttidsavdragets införande åberopade förhållandet, att behovet av understöd vore mindre vid korttidsarbetslöshet än vid fullständig arbetslöshet, icke ägde giltighet vid långvarigt korttidsarbete, särskilt om arbetet vore inskränkt till ett par dagar i veckan. Vidare har pekats på de administrativa svårigheter, som vore förbundna med tillämpningen av reglerna om korttidsavdrag. Såsom betonats redan i framställningen och med särskilt eftertryck utvecklats i några av yttrandena kan emellertid ett fullständigt slopande av avdragsregeln komma att medföra allvarliga olägenheter. I detta hänseende synes man främst böra beakta, att det kan medverka till en ur samhällets synpunkt icke önskvärd konservering av korttidsarbete. Vidare kan en oinskränkt understödsgivning vid korttidsarbete under vissa förhållanden tänkas leda till ekonomiska svårigheter för en kassa. Jag ansluter mig därför till socialstyrelsens förslag att uppmjukningen av den nuvarande tvingande bestämmelsen om korttidsavdrag bör ske på det sättet, att tillsynsmyndigheten får rätt att dispensera från bestämmelsen i fråga, när så kan anses befogat. Socialstyrelsen har i sitt yttrande närmare utvecklat de principer som enligt styrelsens mening böra tillämpas vid lämnande av sådan dispens eller återkallelse därav. Mot vad socialstyrelsen i detta hänseende uttalat har jag icke något att erinra.

Med hänsyn till det inom socialvårdskommittén pågående utredningsarbetet anser jag mig icke kunna biträda de delegerades förslag om särskild utredning angående möjligheten att införa rätt till understöd vid driftinskränkning i form av förkortning av den dagliga arbetstiden.»

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag i denna del. *Utskottet.*

Karensreglerna.

Gällande bestämmelser. Såsom förutsättning för rätten att uppbära understöd från arbetslöshetskassa föreskrives i 22 § första stycket förordningen om erkända arbetslöshetskassor att den arbetslöse skall under nästföre-

gående fjorton dagar ha varit arbetslös under sex dagar och för dessa företett intyg att han hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen sökt arbete eller att eftergift från sådan skyldighet meddelats honom. I andra stycket av samma paragraf stadgas, att kassa må i sina stadgar föreskriva längre karenstid än nu sagts, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader samt den tid, inom vilken karenstiden må beräknas, ej må bestämmas längre än till sex månader. Vad i första stycket stadgats skall dock alltid gälla.

Vid tillämpning av dessa bestämmelser må hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då av annan orsak understöd ej kunnat utgå. Å andra sidan gäller att i vissa fall föreskrifterna om iakttagande av karenstid icke skola äga tillämpning.

För innehållet i de delegerades framställning, såvitt den avser karensreglerna, samt i de avgivna remissyttrandena i denna del redogöres å s. 39—42 i propositionen.

Föredraganden har i nu förevarande hänseende anfört:

»Enligt nu gällande bestämmelser måste karenstiden — sex arbetslösa dagar — uppnås inom en fjortondagarsperiod. Till följd av denna regel kan understöd icke utgå vid korttidsarbete som omfattar fyra dagar i veckan, såvida icke karenstiden genomgåts före korttidsarbetets början eller arbetsgivaren går med på att under de första fjorton dagarna av korttidsarbetsperioden förlägga arbetet så, att sex arbetslösa dagar infalla under denna tid. De delegerade ha — i syfte att avlägsna det hinder mot understöd vid fyra dagars arbetsvecka som stadgandet i fråga stundom utgör — föreslagit att den tid inom vilken de sex karensdagarna skola intjänas utsträcker till tjuguen dagar. Socialstyrelsen har i sitt yttrande över de delegerades framställning föreslagit vissa ytterligare ändringar i karensreglerna. Enligt min mening kan det icke anses tillfredsställande att medlemmarnas understödsrätt vid en till fyra dagar nedskuren arbetsvecka i regel är beroende av arbetsgivarens goda vilja att förlägga arbetet så, att karenstiden uppnås. En ändring av gällande bestämmelser synes därför böra ske. Socialvårdskommittén har ansett att man icke borde uppmjuka karensbestämmelserna för samtliga försäkrade utan endast införa en speciell bestämmelse för korttidsarbetare av innebörd att karenstiden vid en till fyra dagar nedskuren arbetsvecka skall kunna fullgöras inom tre veckor. Visserligen skulle genom en dylik regel syftet med de delegerades framställning åtminstone i huvudsak tillgodoses, men jag finner mig likväl icke kunna förorda att frågan löses på detta sätt. Den av socialvårdskommittén föreslagna regeln skulle nämligen med säkerhet medföra administrativa svårigheter och i vissa fall leda till olikhet i understödsrätten för medlemmar med lika lång arbetstid. För en generell utsträckning av karensens omslutningstid

talat även det förhållandet att en sådan åtgärd kan antagas öka medlemmarnas villighet att innan karenstiden intjänats åtaga sig tillfälliga arbeten som erbjudas dem. Med hänsyn till det anförda föreslår jag, att den tid, inom vilken de sex karensdagarna skola intjänas, för alla fall utsträcker från fjorton till tjuguen dagar. Däremot är jag icke beredd att för närvarande tillmötesgå det av socialstyrelsen framförda önskemålet om slopande av bestämmelsen att, där kassa har längre karenstid än enligt huvudregeln, sex arbetslöshetsdagar måste infalla under den omslutningstid, som föreskrives i huvudregeln.

Såsom socialstyrelsen påpekat innehåller 22 § arbetslöshetskasseförordningen utom ett karensvillkor ett »kontaktvillkor» av innebörd att medlemmen — bortsett från vissa fall som behandlas i tredje stycket — beträffande *varje* understödsdag måste kunna förete intyg från arbetsförmedlingen att han minst sex av de senaste fjorton dagarna sökt arbete eller erhållit dispens från att inställa sig hos arbetsförmedlingen. Därav följer, att utom i nyssnämnda undantagsfall ny karenstid måste genomgå, om mer än sex dagar, söndagar ej inräknade, ligga mellan två av arbetsförmedlingen arbetslöshetsmarkerade dagar. I likhet med socialstyrelsen anser jag att någon uppmjukning av detta villkor icke nu bör ske. Den föreslagna förlängningen av karensens omslutningstid medför därför att kontaktvillkoret måste skiljas från karensvillkoret. Kontaktvillkoret — vilket bör innebära att i regel ny karenstid skall börja löpa, om understödsberättigad medlem icke för någon av sju på varandra följande dagar, söndagar oräknade, kan förete intyg från arbetsförmedlingen om arbetsansökan eller om dispens från inställelse hos förmedlingen — synes lämpligen böra upptagas som ett fjärde stycke i 22 §, varigenom nuvarande fjärde stycket nedflyttas till ett femte stycke. Denna ändring föranleder i sin tur redaktionella jämkningar i paragrafens andra och femte stycken.»

Kungl. Maj:ts förslag i denna del innebär såsom ovan anförts den ändringen av 22 §, att den tid inom vilken de sex karensdagarna skola intjänas utsträcker från fjorton till tjuguen dagar. Denna ändring har medfört vissa ändringar i paragrafen i övrigt, av väsentligen formell art. Utskottet.

Utskottet har intet att erinra mot förslaget i denna del.

Statsbidraget till daghjälp.

Gällande bestämmelser. Enligt förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor utgår statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa såsom daghjälpsbidrag, barntilläggsbidrag och förvaltningsbidrag samt, där kassan beslutat, att hustrutillägg skall utgå, jämväl bidrag till sådant tillägg.

Daghjälpsbidraget utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för understöd vid arbetslöshet under tid

av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande. Barn-tilläggsbidrag och hustrutilläggsbidrag utgå för kalenderår med belopp, motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för barn-tillägg och hustrutillägg under året. Förvaltningsbidrag utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet medlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag), dels ock med belopp, motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Det procenttal, efter vilket daghjälpbidraget utgår, bestämmes i förhållande till antalet understödda dagar per medlem efter en stigande skala, tills det vid ett antal understödda dagar per medlem av 26—35 uppgår till sjuttiofem procent. Om antalet understödda dagar per medlem är större än 35, beräknas procenttalet genom att multiplicera 75 med $\frac{35}{n}$, där n betecknar antalet understödda dagar per medlem. Procenttalet sjunker sålunda efter uppnådda 35 understödsdagar per medlem och år och utgör vid 40 understödsdagar 65.6 procent, vid 50 understödsdagar 52.5 procent, vid 60 understödsdagar 43.8 procent och vid 70 understödsdagar 37.5 procent. Det angivna systemet innebär, att statsbidraget till daghjälp är begränsat till det understöd som belöper på de 35 första understödsdagarna och att intet statsbidrag utgår för därefter följande understödsdagar.

Framställningen. De delegerade ha ansett den nuvarande begränsningen av statsbidraget till daghjälp kunna medföra stora svårigheter för kassorna vid uppkommande arbetslöshetskriser. Härom har i framställningen anförts följande.

Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering har i ett förslag till regeringen framhållit, att innan en effektiv och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring hunnit komma till stånd, kan vårt land ha råkat ut för en arbetslöshetskris, vilken påkallar särskilda åtgärder från statsmakternas sida. Bland de åtgärder kommissionen förordar under en sådan kris är ett utsträckt statligt stöd åt de erkända arbetslöshetskassorna, vilket stöd skulle kunna lämnas på olika sätt.

Socialvårdskommittén har i yttrande över kommissionens förslag anført vissa avvikande synpunkter, men i en reservation till yttrandet ha herrar Eriksson och Wagnsson anført, att det inom den frivilliga försäkringens ram är nödvändigt att tillse, att arbetslöshetskassorna vid en eventuell arbetslöshetskris äro rustade för att kunna infria sina förpliktelser mot medlemmarna, vilket för närvarande icke är möjligt beroende på att statsbidraget är maximerat till 35 understödsdagar per årsmedlem.

De erkända arbetslöshetskassorna äro överens om, att denna reservation är välgrundad. Under normal arbetslöshet, såväl som vid en rätt avsevärd stegring av denna, torde kassorna knappast riskera, att understödsbehovet överstiger 35 understödsdagar per årsmedlem, men vid en tillfällig svårare arbetslöshetskris kunna kassorna måhända få utbetala betydligt mer än 35 dagars understöd per årsmedlem. Detta skulle i sin tur kunna medföra ett sådant försvagande av de särskilda kassornas ekonomi, att de kunna bli

nödsakade att företaga nedsättningar i de understödsbelopp de enligt stadgarna förpliktat sig att utbetala till medlemmarna.

De arbetslöshetskassor, vars medlemmar under kriget i stor utsträckning arbetat inom krigsindustrin, torde i första hand bli de, vilka — vid en inom kortare eller längre tid efter krigets upphörande uppkommande kris — kunna emotse sådana risker, till dess en tillfredsställande omställning till fredsproduktion kan bli genomförd. Till dessa torde främst få räknas försvarsverkens civila personals erkända arbetslöshetskassa. Försvarsverkens civila personals förbund har under kriget ökat sitt medlemsantal med mer än 200 procent och arbetslöshetskassan, som startades den 1 oktober 1941, har sedan dess ökat medlemsantalet med över 50 procent. Vid återgång inom försvarsverken till fredsmässig produktion kan kassan följaktligen befara en stor arbetslöshet bland medlemmarna innan dessa kunna omplaceras i civilproduktion. Även metallarbetarnas stora arbetslöshetskassa jämte några andra kassor riskera liknande verkningar av en sådan kris.

Frånsett detta kunna krisföreteelser emellertid uppstå även vid andra tillfällen inom vissa industrier, medförande kraftigt stegrad understöd-utbetalning för arbetslöshetskassor inom dessas områden. Även vid sådan mera begränsad krisarbetslöshet kan vederbörande arbetslöshetskassa bli tvungen att utbetala mer än 35 dagars understöd per årsmedlem i en eller flera understödsklasser, med åtföljande kraftig försämring av kassans ekonomi. Detta kan i vissa fall även inträffa utan att kassan i sin helhet utbetalat 35 dagars understöd per årsmedlem, då statsbidraget utgår för detta antal dagar endast i varje klass för sig.

Möjligheten av att det sistnämnda kan ske belyses av understödsutbetalningen i beklädnadsarbetarnas erkända arbetslöshetskassa år 1942, då understöd utbetalades för 24,10 dagar per medlem i en klass omfattande 11 665 medlemmar, medan 15 564 medlemmar i övriga klasser erhöilo understöd endast i 13,08 dagar per medlem.

En liknande kraftigt stegrad understödsrisk uppstår lätt, framför allt i säsongfackens kassor, vid en till vissa yrken begränsad arbetslöshetskris, eller i kassor, vars medlemmar äro indelade i olika klasser med hänsyn till olika stor arbetslöshetsrisk. Detta framgår bland annat av understödsutbetalningen i grovarbetarnas erkända kassa för år 1944, då kassan utbetalade understöd i 6,2 dagar per medlem till byggnadsarbetare, medan byggnadsämnesindustriarbetare fingo understöd endast i 2,3 dagar per medlem och övriga medlemmar i 2,9 dagar per medlem. Denna skillnad i understöd för olika grupper inom samma kassa för 1944, ett år med rekordlåg arbetslöshet för byggnadsarbetargrupperna, varslar om stora ekonomiska svårigheter för kassan under lågkonjunkturår inom byggnadsindustrin, då man har att räkna med en flerdubbelt större arbetslöshet där än under 1944.

Målarnas erkända arbetslöshetskassa har gjort en utredning rörande dess kommande understödsrisker, vilken visar, att kassan, sedan den militära beredskapen upphört, har att räkna med 20 à 25 dagars understöd per medlem under normala arbetsförhållanden samt att den vid en krisarbetslöshet har att emotse ett understödsutgivande, som kan betydligt överstiga 35 understödsdagar per årsmedlem och ganska snabbt föranleda, att kassan icke kan utbetala stadgeenligt understöd.

På grundval av det anförda ha de delegerade funnit 35-dagarsgränsen för statsbidraget till daghjälpn böra borttagas. En sådan åtgärd måste enligt de delegerades mening anses falla inom försäkringens ram. Staten kunde ej ha

något intresse av att försäkringens bestånd äventyrades under en kristid, på grund av att statsbidraget upphörde just då påfrestningarna för försäkringen bleve som störst. Detta skulle endast föranleda, att staten på andra sätt måste bereda de arbetslösa det understöd, som genom statsbidragets upphörande undandroges arbetslöshetsförsäkringen.

Beträffande de avgivna yttrandena i denna del hänvisas till s. 47—50 i propositionen.

Föredraganden har i nu förevarande hänseende anfört:

»Före den 1 juli 1941 var daghjälsbidraget maximerat till 26 understödsdagar per medlem och år. I propositionen nr 214 till 1941 års riksdag (s. 25) uttalade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att han icke funne sig kunna verka för att tillmötesgå ett framfört förslag om slopande av sagda maximering samt att spörsmålet huruvida likväl någon höjning av maximiantalet understödsdagar lämpligen borde vidtagas syntes böra göras till föremål för prövning av socialvårdskommittén. Starka skäl syntes honom dock tala för att en övre gräns funnes, enär arbetslöshetsförsäkringen såsom sådan icke kunde anses lämpad för bemästrandet av de ekonomiska konsekvenserna av en arbetslöshet, som tagit större omfattning; för att råda bot å dessa konsekvenser torde andra medel vara nödvändiga.

I anledning av en motion föreslog andra lagutskottet (utlåtande nr 33/1941 s. 18) höjning av maximigränsen till 35 understödda dagar per medlem och år. Utskottet uttalade, att en bestämmelse av sådant innehåll skulle medföra avsevärd trygghet för kassorna. Riksdagen biföll utskottets förslag.

De delegerades framställning torde närmast vara föranledd av att man vid tiden för dess tillkomst befarade en starkt ökad arbetslöshet inom vissa fack i samband med den militära beredskapstjänstgöringens upphörande och övergången till fredsproduktion. Utvecklingen har som bekant lyckligtvis blivit en annan än den befarade. Som exempel må anföras följande uppgifter angående arbetslöshetsprocenten i de kassor, där enligt de delegerades uppfattning särskilt stor risk för stark ökning av arbetslösheten förelåge:

K a s s a		Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni
Målarnas	{ 1945	37·4	36·7	26·1	22·1	11·4	5·6
	{ 1946	37·6	29·8	19·2	12·2	5·3	2·2
Metallindustriarbetarnas ..	{ 1945	3·7	3·7	2·6	2·7	2·4	2·4
	{ 1946	3·2	3·1	1·8	1·8	1·0	1·0
Försvarsverkens civila personals	{ 1945	1·3	1·6	1·6	1·9	1·8	2·2
	{ 1946	3·2	2·9	2·0	2·7	1·4	1·0

Jag delar den av statsrådet Möller i nyssnämnda proposition uttalade uppfattningen att en övre gräns bör finnas för statsbidraget till arbetslöshetskassorna och är således icke beredd att tillstyrka att begränsningen slopas.

Ej heller finner jag anledning att för närvarande föreslå någon höjning av gränsen. Sedan den fastställdes år 1941 har nämligen ingenting inträffat som tyder på att icke riksdagens då gjorda uttalande fortfarande skulle äga giltighet.»

I motionen II: 562 har hemställts,

att riksdagen ville vidtaga sådan ändring av förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, att den övre gränsen för daghjälpbidragets utgående slopas,

samt att utskottet ville föreslå härav föranledd ändring i nu gällande »Bilaga till förordningen den 15 juni 1934 (nr 265)» med tillhörande särskilda bestämmelser.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen var frågan om att slopa begränsningen av statsbidraget till daghjälp till visst antal understödsdagar föremål för övervägande i samband med det vid 1941 års riksdag behandlade förslaget till ändringar i författningarna rörande arbetslöshetsförsäkringen. Såväl Kungl. Maj:t som riksdagen ansåg, att begränsningen icke borde borttagas. Emellertid beslöts i nämnda sammanhang en höjning av maximiantalet understödsdagar från 26 till 35. Utskottet.

Spörsmålet om slopande av ifrågavarande begränsning förtjänar enligt utskottets mening allvarligt övervägande. Då frågan nära berör arbetslöshetsförsäkringens grundprinciper, synes det emellertid lämpligast att spörsmålet upptages till bedömande i ett större sammanhang. Det kan också förutsättas, att en omprövning av frågan äger rum i samband med den nu pågående revisionen av arbetslöshetsförsäkringen. Att föregripa det resultat vartill revisionen kan leda på denna punkt bör helst undvikas.

Arbetslösheten är för närvarande av ringa omfattning och någon ökning därav synes icke antaglig inom den närmaste tiden. Förslaget om borttagande av förenämnda maximigräns får därför anses ha ringa aktualitet.

Med hänsyn till vad nu anförts finner utskottet skäl icke föreligga att för närvarande frångå den ståndpunkt till förevarande spörsmål som statsmakterna intogo år 1941.

Utskottets hemställan.

På grund av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med avslag å motionerna II: 562 och II: 569 antaga de genom propositionen nr 326 framlagda författningsförslagen.

Stockholm den 12 november 1946.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Forslund**, *Hage**, *Nils Elowsson, Hallagård**, *Söderkvist, Nerman* och *Carl Eric Ericsson*;

från andra kammaren: herrar *Hagård, Hermansson, Cruse*, fru *Johansson*, herrar *Hedlund* i Rådomb, *Larsson* i Östersund, *Osterman* och *Andersson* i Alfredshem.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Cruse*;

2) av herrar *Hallagård, Carl Eric Ericsson, Hagård* och *Hedlund* i Rådomb, vilka anfört:

De delegerade som utarbetat det förslag varå den föreliggande propositionen bygger — och som få anses representera den största sakkunskapen på förevarande område — ha ansett, att det föreslagna husföreståndarinnettillägget skall utgå endast under förutsättning att husföreståndarinnan är kyrkoskriven hos den försäkrade. Såsom de delegerade anfört skulle uppställandet av ett sådant villkor avsevärt underlätta kontrollen från kassornas sida. Att bestämmelsen om husföreståndarinnettillägg utformas så att ej kontrollsvårigheter uppkomma måste, såsom jämväl föredragande statsrådet och utskottet framhållit, vara av väsentlig betydelse. Enligt vår mening ha varken i propositionen eller i utskottets utlåtande anförts några bärande skäl för att det av de delegerade föreslagna villkoret ej upptages i författningstexten.

Vi få sålunda hemställa,

att 17 § 2 mom. tredje stycket i förordningen angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor måtte erhålla följande lydelse:

Till medlem, vilken icke är gift och ej heller uppbär maketillägg, utgår husföreståndarinnettillägg för kvinna som varaktigt har gemensam bostad med medlemmen, erhåller sin huvudsakliga försörjning genom att förestå medlemmens hushåll och är hos honom kyrkoskriven. Beträffande husföreståndarinnettillägg skall vad i andra stycket andra punkten sägs äga motsvarande tillämpning, därvid dock hushållsarbete i medlemmens hem icke skall räknas som förvärvsarbete.